

Protocol Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Deze meldcode is gebaseerd op de basis meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

**Versie
Januari 2019**

Inhoudsopgave

	Pagina
Inleiding	5
Hoofdstuk 1 De meldcode: aandachtspunten voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	7
Hoofdstuk 2 De meldcode: In het kort	8
2.1 5 Stappen	8
2.2 Meldcode App	8
Hoofdstuk 3 De meldcode: Stroomschema	9
Hoofdstuk 4 De meldcode: Toelichting en verantwoordelijkheden	10
4.1 De functies van de meldcode	10
4.2 Minimumeisen meldcode	10
4.3 Verantwoordelijkheden	10
4.4 Beroepsgeheim	11
4.5 Anonieme melding	12
Hoofdstuk 5 De meldcode: Stappenplan uitgebreid	13
Stap 1 In kaart brengen van signalen	13
Stap 2 Collegiale consultatie	14
Stap 3 Gesprek met de ouder	14
Stap 4 Wegen van aard en ernst	15
Stap 5 Beslissen: hulp organiseren of melden	15
Bijlagen	
Bijlage 1A Meldcode: Signalen van kindermishandeling 0 – 4 jaar	18
Bijlage 1B Meldcode: Signalen van kindermishandeling 4 – 12 jaar	21
Bijlage 1C Meldcode: Signalen van kindermishandeling 12 – 18 jaar	24
Bijlage 2 Aandachtspunten voor het contact met het kind	27
Bijlage 3 Meldcode: Verslaglegging	29
Bijlage 4 Meldcode: Verhelderingsvragen	31
Bijlage 5 Handleiding gesprek ouders	32
Bijlage 6 Handleiding gesprek ouders melding AMK	35
Bijlage 7 De Verwijsindex	37
Bijlage 8 Sociale kaart van.....	38

Inleiding

Met ingang van 1 juli 2013 is de wet Meldcode in werking getreden. In het kader van kwaliteitszorg, wordt de plicht opgelegd om een meldcode te hanteren voor huiselijk geweld en kindermishandeling, daaronder ook begrepen seksueel geweld, vrouwelijke genitale verminking (ook wel genoemd meisjesbesnijdenis) en eengerelateerd geweld. De verplichting geldt voor organisaties en zelfstandige medewerkers in de gezondheidszorg, **onderwijs**, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg, justitie en politie.

De Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling wordt per 1 januari 2019 verbeterd en aangescherpt. De meldcode is een stappenplan waarin staat hoe hulpverleners kindermishandeling signaleren en melden. Er wordt een afwegingskader in opgenomen waardoor de beslissing om al dan niet te melden bij Veilig Thuis ondersteund wordt en bovendien wordt de eigen hulpverlening erin betrokken.

De voor u liggende meldcode is gebaseerd op het Basismodel meldcode; Stappenplan voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling van het ministerie van VWS.

In dit format vermeld u zelf de naam van uw (Brede) school. Een aantal termen zijn bewust algemeen gemaakt. Het is aan u om de juiste term in te vullen.

Het gaat hierbij bijvoorbeeld om:

- de term "aandachtsfunctionaris": het is aan u de taak toe te wijzen aan de aandachtsfunctionaris, de ICP-er, de intern begeleider of zorgcoördinator. Het is ook aan u de taak bij één of meerdere personen neer te leggen, dit is afhankelijk van de grootte van de school en dagelijkse aanwezigheid
- de term die u gebruikt voor de interne ondersteuningsstructuur
- namen van betrokken functionarissen
- namen van organisaties in uw netwerk/sociale kaart
- etc .

Wij adviseren u de meldcode met uw Brede Schoolpartners te bespreken. Zij moeten immers ook een meldcode hebben. Zo kunt er een Brede Schooldocument van maken. Bij het maken van een Brede School meldcode moet u ervoor waken dat deze aan de wettelijke eisen voldoet. U vindt de wettelijke eisen in hoofdstuk

In het kader van haar toezichthoudende taak zal de inspectie scholen op drie punten bevragen om te bepalen of zij voldoen aan hun plicht met betrekking tot de meldcode:

- het beschikken over een meldcode,
- de randvoorwaarden voor toepassing ervan,
- de feitelijke toepassing van de meldcode.

In dit document is in

Namens het bestuur WSNS/SWV Nijmegen e.o.

Thea de Graaf

De Meldcode: aandachtspunten voor het handelen bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

We stellen de meldcode vast vanuit de wetenschap:

- dat de school verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van onderwijs en het bieden van een veilige omgeving aan kinderen. Dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in het geval van kinderen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij basisschool Hidaya op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders/verzorgers attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat onder *huiselijk geweld* wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, eengerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis). Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- dat onder *kindermishandeling* wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eer-gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- dat onder kind in deze code wordt verstaan: het kind aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent.
- dat onder medewerker in deze code wordt verstaan; alle teamleden van basisschool Hidaya.

We nemen bij deze meldcode de volgende zaken in aanmerking:

- de Wet maatschappelijke ondersteuning;
- de Wet op de jeugdzorg;
- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op het primair onderwijs;

1. De Meldcode: in het kort

2.1 De meldcode kent 5 stappen

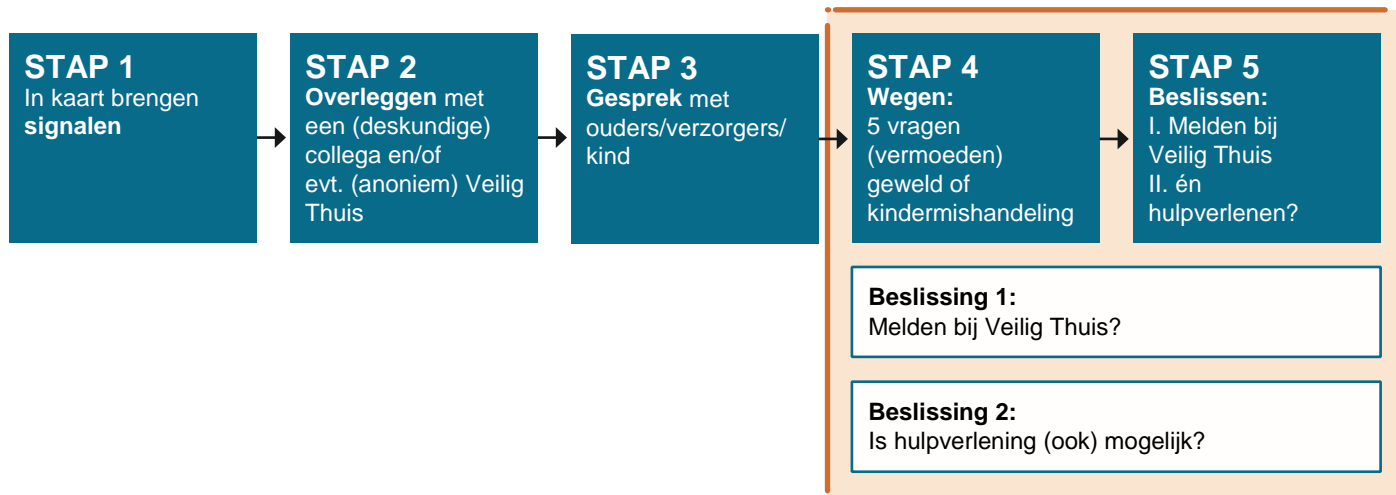
Stap 1. In kaart brengen van de signalen

Stap 2. Collegiale consultatie en eventueel raadplegen Veilig Thuis

Stap 3. Gesprek met de ouders/verzorgers

Stap 4. Wegen: 5 vragen van vermoeden van geweld of kindermishandeling

Stap 5. Beslissen: Melden bij Veilig Thuis én hulpverleners.

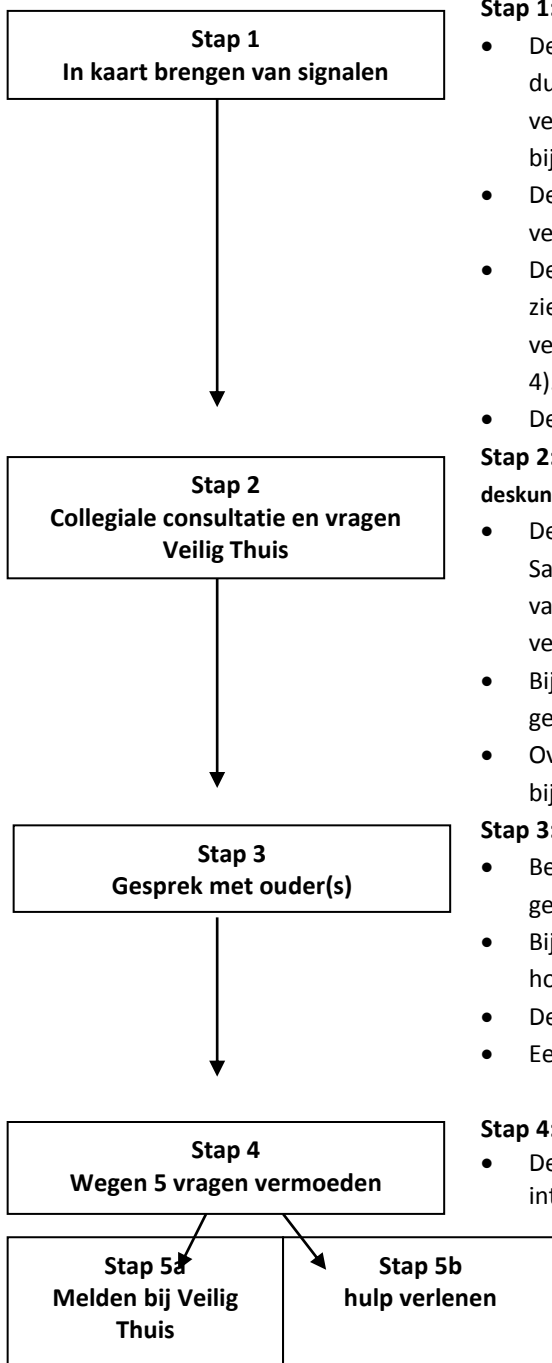

In Stap 5 worden twee beslissingen genomen:

het beslissen of een melding bij Veilig Thuis noodzakelijk is en, vervolgens het beslissen of het zelf bieden of organiseren van hulp mogelijk is.

Het is van belang dat in stap 5 beide beslissingen en in de genoemde volgorde worden genomen. De betrokken persoon in het onderwijs/de leerplichtambtenaar (dit kan de aandachtsfunctionaris zijn) vraagt zich op basis van signalen en het gesprek met ouders af of melden noodzakelijk is aan de hand van vijf afwegingsvragen. Vervolgens besluit deze of het bieden of organiseren van hulp tot de mogelijkheden van zowel de school/leerplichtambtenaar als de betrokkenen (ouders/verzorgers) behoort. Als melden volgens het afwegingskader noodzakelijk is, moet de tweede beslissingsvraag over eventuele hulp in overleg met betrokkenen en Veilig Thuis beantwoord worden. Melden is niet verplicht en kan ook anoniem

De Meldcode: Stroomschema

Stap 1: In kaart brengen van signalen

- De leerkracht¹ signaleert en houdt ruggespraak met een collega en duopartner. Om te weten over welke signalen het kan gaan, wordt verwezen naar bijlage 1a, 1b en 1c. Om in gesprek te gaan met het kind is bijlage 2 toegevoegd: aandachtspunten voor contact met het kind.
- De leerkracht signaleert en bespreekt dit met de ib-er. De ib-er is verantwoordelijk voor de coaching van de leerkracht in dit proces
- De leerkracht observeert en legt schriftelijk² in ParnasSys vast wat hij/zij ziet. Een format voor verslaglegging is toegevoegd als bijlage 3. Voor de verslaglegging gebruikt de leerkracht de lijst verhelderingsvragen (zie bijlage 4).
- De leerkracht deelt indien mogelijk in een vroeg stadium zorgen met ouders.

Stap 2: collegiale consultatie en zonodig raadplegen van SHG, Veilig thuis of een deskundige op het gebied van letselduiding¹

- De ib-er bespreekt de casus binnen de interne ondersteuningsstructuur. Samen wordt overlegd welke stappen er genomen gaan worden. Te denken valt aan: Advies vragen aan het AMK, SMW, schoolarts, sociaal verpleegkundige of anderen (bv leerplichtambtenaar).
- Bij een vermoeden van seksueel misbruik, eer -gerelateerd geweld of genitale verminking
- Overwogen wordt registratie in de Verwijsindex Risicjongeren (VIR), zie bijlage 7.

Stap 3: Gesprek met de ouder(s) *

- Bespreek en delen zorg met ouder(s). De leerkracht is aanwezig bij dit gesprek
- Bij melding VIR brengt de ib-er samen met de schoolleiding de ouder op de hoogte
- De ib-er benoemt naar de ouders dat de meldcode wordt gestart.
- Een vervolgesprek wordt ingepland.

Stap 4: Wegen aard en ernst.

- De ib-er vraagt eventueel om een advies aan de aandachtsfunctionaris, in de interne ondersteuningsteam, bij Veilig Thuis of meldpunt bijzondere zorg

Stap 5a: Hulp organiseren en effecten volgen

- De ib-er en leerkracht bespreken de gekregen adviezen en het oordeel met de ouder(s)
- De ib-er organiseert hulp door ouder en leerling door te verwijzen naar schoolmaatschappelijk werk, JGZ, Bureau Jeugdzorg of anderszins.
- De ib-er en leerkracht monitoren of ouder en kind hulp vragen en krijgen
- De ib-er en leerkracht volgen het kind

Stap 5b: Bij weigering van hulp melding bij het AMK

- De voorgenomen melding bij het AMK wordt met de ouders besproken. Dit gesprek wordt gevoerd door twee mensen waaronder in ieder geval één persoon vanuit de schoolleiding.
- Schoolleiding meldt bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

¹ In een Brede school kunnen medewerkers van kernpartners de zorgen bij de leerkracht neerleggen

² In ParnasSys of in het schriftelijke dossier van de leerling

4. De Meldcode: Toelichting en verantwoordelijkheden

4.1 Functies van de meldcode

De beoogde verplichting voor organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren om een meldcode te hanteren, heeft tot doel beroepskrachten te ondersteunen in de omgang met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling.

Een meldcode bevat een stappenplan. Dit stappenplan leidt de beroepskracht stap voor stap door het proces vanaf het moment dat hij signaleert tot aan het moment dat hij eventueel een beslissing neemt over het doen van een melding. De stappen maken de beroepskracht duidelijk wat er van hem wordt verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling en hoe hij, rekening houdend met zijn beroepsgeheim, op een verantwoorde wijze komt tot een besluit over het doen van een melding. Deze ondersteuning van beroepskrachten in de vorm van het stappenplan, levert, zo mag worden verwacht, een bijdrage aan een effectieve aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling.

De organisatie zal, als zij aan toezicht door de inspectie is onderworpen, door de inspectie kunnen worden aangesproken op het beschikken over een meldcode én op het scheppen van de randvoorwaarden waardoor de beroepskrachten die binnen een organisatie werkzaam zijn, de meldcode in een veilig werkklimaat kunnen toepassen. Individuele beroepskrachten binnen de organisatie kunnen worden aangesproken op de feitelijke toepassing van het stappenplan in de meldcode bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Zo zal in een onderzoek naar aanleiding van een bepaalde casus op organisatieniveau worden bekeken of er een meldcode aanwezig is en of de organisatie zich voldoende heeft ingespannen om de meldcode te laten 'werken'. Het handelen van de betreffende beroepskrachten kan worden getoetst aan het stappenplan van de code.

4.2 Minimumeisen meldcode

1. Iedere meldcode moet tenminste bevatten:
 - a. Een stappenplan, met minimaal de 5 stappen van de Meldcode (t.b.v. uniformiteit)
 - b. Vaststellen wie welke verantwoordelijkheden heeft, en wie eindverantwoordelijk is voor al dan niet melden
 - c. Specifiek aandacht voor bijzondere vormen van geweld, die speciale kennis vaardigheden van personeel vereisen
 - d. Specifieke aandacht voor de Verwijsindex, indien aangesloten
 - e. Instructies voor het uitvoeren van een kindcheck bij cliënten (indien van toepassing) (professionals die werken met volwassenen met psychische - of verslavingsproblemen of met problemen op het terrein van huiselijk geweld controleren of er minderjarige kinderen in het gezin zijn en dienen met zekerheid vast te stellen of deze kinderen veilig zijn)
 - f. Aandacht voor de wijze van omgaan met gegevens
2. Gronden voor anoniem melden bij Veilig Thuis .

4.3 Verantwoordelijkheden

Voor het signaleren en het zetten van de stappen zijn een goede implementatie van de code en een veilig werkklimaat noodzakelijk.

Verantwoordelijkheden van de directeur

- Het informeren van teamleden en ouders dat de meldcode er is, wat het doel is en dat deze wordt gehanteerd
- Het aanbieden van voldoende en regelmatig terugkeren opleidingen en trainingen voor medewerkers

- Het regelmatig evalueren van het gebruik van de meldcode op basis van casuïstiek. Dit draagt bij aan de verbetering van de kwaliteit van de meldcode en van de bewustwording van de handelwijze van de professionals bij signalering van huiselijk geweld en kindermishandeling
- Het zorg voor de beschikbaarheid van deskundigen die kunnen worden geraadpleegd. De meldcode wordt ingebed in de interne ondersteuningsstructuur
- Het zicht houden op de effecten van de meldcode
- Het maken van afspraken met de medewerkers (bijvoorbeeld in de MR) op welke wijze zij organisatie hen zal ondersteunen als ouders hen, in of buiten rechte, aanspreken op het zetten van de stappen van de meldcode.

De volgende taken en verantwoordelijkheden zijn vastgesteld als het gaat om de verschillende deskundigen binnen de organisatie:

De Intern begeleider

- is mogelijk de aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling, dan wel onderhoud over de meldcode contact met de aandachtsfunctionaris die hiervoor is aangesteld;
- functioneert als vraagbaak binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- herkent signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- zorgt ervoor dat leerkrachten en andere teamleden signalen herkennen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- heeft kennis van de stappen volgens de meldcode;
- zorgt ervoor dat leerkrachten kennis hebben van de stappen volgens de meldcode ;
- zorgt ervoor dat teamleden weten bij wie zij signalen / zorgen kunnen melden;
- stelt taken vast van een ieder (Wie doet wat wanneer) en deze in de meldcode vastlegt;
- vult de sociale kaart in de bijlage 7 in en houdt deze up-to-date;
- neemt deel aan de interne ondersteuningsstructuur en eventueel in de schoolnabije ZAT's
- draagt zorg voor de aansluiting van de meldcode op de werkprocessen;
- draagt zorg voor de aansluiting van de meldcode op de interne ondersteuningsstructuur;
- legt samenwerkingsafspraken vast met ketenpartners in de meldcode (sociale kaart);
- coördineert de uitvoering van de meldcode bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- coacht de leerkrachten en/of teamleden gedurende het proces;
- waakt over de veiligheid van het kind bij het nemen van beslissingen;
- neemt in samenwerking met de zorgcoördinator zo nodig contact op met het AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling) voor advies;
- evalueert de genomen stappen met het zorgteam;

De medewerker (leerkracht, onderwijsondersteunend personeel, LGF begeleider, SMT lid):

- herkent signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- overlegt met de ib-er bij zorg over een kind aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- voert afspraken uit die zijn voortgekomen uit het overleg met de ib-er of andere betrokkenen, zoals observeren of een gesprek met de ouder;
- bespreekt de resultaten van deze ondernomen stappen met de ib-er of andere betrokkenen.

4.4 Beroepsgeheim

Algemene zwijgplicht

Iedere medewerker die in het onderwijs werkt heeft een beroepsgeheim.

Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de medewerker om, kort gezegd, geen informatie over de leerling en/of diens ouder(s) aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven.

Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot onderwijs en/of hulpverlening zo laag mogelijk te maken en het kind/de ouder(s) het vertrouwen te geven dat hij/zij vrijuit kan spreken.

De hierboven beschreven algemene zwijgplicht voor hulpverleners en begeleiders is niet specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacybepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod bevat op het verbreken van geheimen die aan de beroepskracht zijn toevertrouwd.

Specifieke zwijgplicht

Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen. Vertrouwensinspecteurs in het onderwijs kennen een eigen bepaling over de omgang met hun zwijgplicht in artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht.

Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat een cliënt die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. De meldcode geeft daarin een handreiking voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van een kind en/of ouder(s) aan een ander, dus ook bij het doen van een melding Veilig Thuis of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld, geldt als hoofdregel dat de beroepskracht zich inspant om toestemming voor zijn melding te krijgen. Geeft de ouder(s) zijn toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigert de ouder(s) ondanks de inspanning van de beroepskracht zijn toestemming, dan houdt het niet op maar maakt de beroepskracht een nieuwe afweging, zie stap 4.

NB: De Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven een cliënt vanaf 12 jaar die nog thuis woont, het recht om deelnemer te zijn aan een gesprek en dat hij/zij toestemming moet geven voor het verstrekken van gegevens. Bij een melding wordt derhalve toestemming gevraagd van de jongere én de ouders.

4.5 Anonieme melding

Het doen van een melding bij Veilig Thuis zonder dat de signalen zijn besproken met de ouder, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van het kind, de ouder, die van de leerkracht of een andere persoon in het geding is;
- als er goede redenen zijn om te veronderstellen dat de ouder door dit gesprek het contact met de **functionaris** en de school zal verbreken.

5 De Meldcode: het stappenplan uitgebreid

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen in kaart en leg deze vast (in, ParnasSys of dossier, zie bijlage 2). Let erop dat objectief beschreven wordt gezien of gehoord is, dan wel welke signalen er waren. Gebruik hierbij de verhelderingvragen (bijlage 3). Bij twijfel kan er gebruik gemaakt worden van bijlage 1a (0 – 4 jaar) , 1b (4 – 12 jaar) en 1c 12 – 18 jaar). In de signaleringslijst zijn door het NJI signalen samengebracht over kindermishandeling, gedrag ouders, signalen gezinssituatie en specifieke signalen voor seksueel misbruik. Bij het gebruik van deze informatie is voorzichtigheid geboden. Het opmerken van één of enkele signalen hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling. Een andere oorzaak is ook mogelijk. Daarbij is de gepresenteerde signalenlijst niet volledig. Ook andere signalen kunnen wijzen op kindermishandeling.

Leg ook de gesprekken met betrokkenen over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Bij vroegsignalering worden signalen gezien die duiden op een zorgelijke of mogelijk bedreigde ontwikkeling. Zelden zullen deze signalen direct duidelijkheid geven over de oorzaak zoals huiselijk geweld of kindermishandeling. Het is daarom verstandig uit te gaan van de signalen die de leerkracht of andere betrokkene bij het kind of in de interactie tussen ouder en leerling waarneemt (zie de bijlage 1a, 1b en 1c). In deze fase wordt het kind geobserveerd in de groep waardoor de signalen in kaart gebracht kunnen worden.

In een zo vroeg mogelijk stadium bespreekt de leerkracht zijn/haar zorgen en/of signalen met ouders. Door vroegtijdig in gesprek te gaan met ouder(s) kan erger voorkomen worden. Nodig eventueel ouders(s) na schooltijd informeel uit om even mee naar binnen te komen. Tijdens het uitwisselen van de activiteiten van de dag, en andere zaken met betrekking tot het kind, kan informatie van de ouder bijdragen om de situatie in kaart te brengen.

Daarnaast kan de ouder en het kind geobserveerd worden kind tijdens overige contactmomenten. De leerkracht verzamelt alle signalen waardoor duidelijk wordt er zorgen zijn en welke zorgen dit zijn. Alle gegevens die te maken hebben met het signaleren en handelen legt de leerkracht digitaal vast in ParnasSys / in het dossier (zie bijlage 2). Op deze wijze wordt verantwoording afgelegd bij de inspectie van het onderwijs, indien hierom wordt gevraagd.

In de verslaglegging dienen de volgende gegevens vastgelegd te worden: (zie bijlage 3)

- Datum, plaats en situatie van (ook de informele) gesprekken.
- Signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten. Indien het om een veronderstelling gaat, leg dit dan vast en vermeld uitdrukkelijk dat het gaat om een veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een veronderstelling later wordt bevestigd of ontcracht wordt.
- Feitelijke waarneming welke tot de zorgen geleid hebben (zien, horen of ruiken)
- Contacten over deze signalen
- Stappen die worden gezet
- Besluiten die worden genomen
- Vervolgaantekeningen over het verloop.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een medewerker die hierin geschoold is (bijvoorbeeld een orthopedagoog).

Bespreek alle bevindingen met de ib-er.

Indien de signalen huiselijk geweld of kindermishandeling gepleegd door een medewerker betreffen, meld de signalen dan bij de leidinggevende of de schoolleiding, conform de *Wet Preventie en bestrijding van seksueel geweld en seksuele intimidatie in het onderwijs, artikel 4 Verplichting tot overleg en aangifte inzake zedenmisdrijven (meld- en aangifteplicht)*.

In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Stap 2: Collegiale consultatie en eventueel raadplegen Veilig Thuis

De leerkracht bespreekt de signalen met de ib-er **of aandachtsfunctionaris**. Samen overleggen zij welke stappen er genomen gaan worden. Te denken valt aan: voorleggen in de interne ondersteuningsstructuur, (S)MW, schoolarts, sociaal verpleegkundige of andere betrokkenen of Advies vragen aan het AMK of Meldpunt Kindermishandeling. Bij een vermoeden van seksueel misbruik, eer-gerelateerd geweld of genitale vermindering schakelt de ib-er meteen het Meldpunt Bijzondere Zorg in (telefoonnummer zie bijlage 4 Sociale kaart).

De schoolleiding wordt te allen tijde op de hoogte gebracht. Binnen de interne ondersteuningsstructuur wordt door betrokkenen overwogen signalering in de Verwijsindex Risicjongeren (VIR) te doen, zie bijlage 7.

Bij signalering in de VIR brengt de **ib-er samen met de schoolleiding** de ouder op de hoogte, tenzij er gewichtige redenen zijn, dit niet te doen (zie hoofdstuk 4).

Er kan besloten worden de signalen te bespreken in het ZAT of (Brede) Schoolondersteuningsteam. Hiervoor is toestemming van de ouder nodig. Het is mogelijk om collegiale consultatie anoniem te doen (zie hoofdstuk 4).

Noodsituaties

Bij signalen die wijzen op acuut en zodanig ernstig geweld dat het kind of een gezinslid onmiddellijk moet worden beschermd, dan wordt direct advies gevraagd aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling. Indien het oordeel is, op basis van de signalen, dat onmiddellijke actie geboden is, dan kan zo nodig in hetzelfde gesprek een melding gedaan worden, zodat op korte termijn de noodzakelijke acties in gang kunnen worden gezet.

In noodsituaties wordt ook contact gezocht met de crisisdienst van het Bureau Jeugdzorg en/of contact gezocht met de politie om hulp te bieden.

Stap 3: Gesprek met de ouder

De leerkracht gaat in gesprek met de ouders. De intern begeleider is bij het gesprek aanwezig. Doel van dit gesprek: delen van de zorg.

Een handleiding voor het voeren van een dergelijk gesprek is toegevoegd als bijlage 5.

In de meeste gevallen is het onduidelijk wat de oorzaken zijn van de signalen. Door ouders te informeren en uit te wisselen over de ontwikkeling van het kind, kunnen zorgen verduidelijkt, ontkracht of bekrachtigd worden. Nodig de ouder expliciet uit tot het geven van zijn/haar mening en vraag door over leerling gerelateerde onderwerpen in de thuissituatie. Herkent de ouder de situatie? Hoe gedraagt het kind zich thuis? Hoe reageert de ouder daarop? Hoe gaat het opvoeden thuis? Hoe reageert het kind hierop? Hoe is de ontwikkeling van het kind tot nu toe verlopen? Wat vindt de ouder daarvan? Hoe ervaart de ouder de opvoeding en zijn rol als ouder?

Breng de ouder na overleg met anderen op de hoogte. Informeer en wissel tijdens deze contacten continue uit over de ontwikkeling van het kind en de zorgen die je hebt.

Indien de ouder de zorgen herkent kan een begin worden gemaakt met het onderzoeken van kansen en oplossingen. Daarnaast kunnen afspraken gemaakt worden voor in de klas en thuis. Hulpinstanties worden ingeschakeld nadat dit binnen de interne ondersteuningsstructuur is besproken. Het Sociaal Wijkteam of Regieteam kan hierbij betrokken worden. Indien de ouder de zorgen niet herkent blijft de zorg bestaan. In beide gevallen gaan we door naar stap 4 van de meldcode.

Indien tijdens het gesprek met de ouder duidelijk blijkt dat er geen sprake is van kindermishandeling wordt dit traject afgesloten en vastgelegd op het formulier (bijlage 3). Het kind en de ouder worden binnen de interne en externe zorgstructuur van de school verder begeleid.

Stap 4: Leerkracht en zorgcoördinator wegen de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling

Het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling wordt gewogen in stap 4. De aard én de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling wordt gewogen.

Er wordt gewogen op basis van de signalen, het ingewonnen advies en op basis van het gesprek met de ouder.

De ib-er neemt altijd contact op met het AMK of de jeugdgezondheidszorg bij het maken van deze weging; dit wordt gedaan i.o.m. functionarissen in de interen ondersteuningsstructuur.

Stap 5: Leerkracht en zorgcoördinator hebben de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling gewogen. Op basis hiervan beslissen zij:

- **5a: Melden**
- **5b: bij weigering van hulp melden bij het Veilig Thuis**

Stap 5a: We organiseren hulp en volgen het gezin.

Als leerkracht en ib-er menen, op basis van de afweging in stap 4, dat het kind en het gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermd kan worden dan:

- Bespreken leerkracht en ib-er de gekregen adviezen en het oordeel van het AMK met de ouder(s).
- Overwegen (nogmaals) of signalering in VIR gewenst is
- Organiseren leerkracht en ib-er de noodzakelijke hulp;
- Volgen leerkracht en ib-er de effecten van deze hulp; en
- Doet de schoolleiding in overleg met leerkracht en ib-er alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt, of opnieuw begint.

Ouder(s) worden doorverwezen en leerkracht / ib-er vragen daarna of de ouder contact heeft gehad met de betreffende instantie. Aan ouder(s) wordt toestemming gevraagd om als school contact te leggen met de betrokken hulpverleners. Zo kan de school via de hulpverlening informatie krijgen die hen helpt om het kind beter te begeleiden.

Er worden afspraken gemaakt over begeleidings- en zorgbehoeften van het kind op school. Deze worden op school uitgevoerd. De ouders voeren deze thuis uit.

Stap 5b: Melden en bespreken met de ouder(s)

Als het kind niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling beschermd kan worden, of als eraan getwijfeld wordt of voldoende bescherming geboden kan worden dan:

- Meldt de schoolleiding het vermoeden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling; Bij deze melding wordt zoveel mogelijk aangesloten bij feiten en gebeurtenissen en wordt aangegeven indien de informatie die gemeld wordt (ook) van anderen afkomstig is;
- Met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling wordt overlegd wat er na de melding, binnen de grenzen van de gebruikelijke werkzaamheden van school, zelf nog gedaan kan worden om de leerling en zijn/haar gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

De voorgenomen melding bij Veilig Thuis wordt met de ouders besproken. Dit gesprek wordt gevoerd door twee mensen waaronder in ieder geval één persoon vanuit de schoolleiding. In het gesprek wordt uitleg gegeven waarom het voornemen er is een melding te doen bij Veilig Thuis en wat het doel daarvan is. Er is een handleiding voor dit gesprek, zie bijlage 6.

Het doen van een melding bij het AMK zonder dat de signalen zijn besproken met de ouder, is alleen mogelijk als:

- de veiligheid van het kind, de ouder, die van de leerkracht of een andere persoon in het geding is;
- als er goede redenen zijn om te veronderstellen dat de ouder door dit gesprek het contact met de functionaris en de school zal verbreken.

Het vragen van advies aan Veilig Thuis mag altijd anoniem.

Indien na enige periode onvoldoende verbetering zichtbaar is, is het van belang opnieuw contact op te nemen met Veilig Thuis en eventueel opnieuw een melding te doen. Veilig Thuis adviseert, indien nodig, meerdere keren contact op te nemen indien u onvoldoende verbetering of verslechtering ziet.

BIJLAGEN

Bijlage 1A. Meldcode: Signalen van kindermishandeling 0 – 4 jaar

Signalen van kindermishandeling: kinderen van 0 - 4 jaar

Nederlands Jeugdinstituut

Maart 2011

i www.nji.nl

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 0 - 4 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- groeiachterstand
- voedingsproblemen
- ernstige luieruitslag
- slecht onderhouden gebit
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind

- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzucht

tegenover andere kinderen

- agressief

- speelt weinig met andere kinderen
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

tegenover ouders

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

tegenover andere volwassenen

- angst om uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

overig

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verlaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- vergeet preventieve inenting
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding

- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen of oppakken
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik

Deze signalenlijst is overgenomen uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). Kindermishandeling : signaleren en handelen. Te bestellen via www.nji.nl/publicaties.

Bijlage 1B. Meldcode: Signalen van kindermishandeling 4 – 12 jaar

Signalen van kindermishandeling: kinderen van 0 - 4 jaar

Nederlands Jeugdinstituut

Maart 2011

i www.nji.nl

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 4 -12 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- groeiachterstand
- te dik
- slecht onderhouden gebit
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- eetstoornissen
- achterblijvende motoriek
- niet zindelijk op leeftijd dat het hoort

Gedrag van het kind

- timide, depressief
- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzucht
- overmatige masturbatie

tegenover andere kinderen

- agressief
- speelt weinig met andere kinderen
- vluchtige vriendschappen (12-18)
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

tegenover ouders

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders

tegenover andere volwassenen

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

overig

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- slechte leerprestaties
- rondhangen na school
- taal- en spraakstoornissen

Gedrag van de ouder

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

Gezinssituatie

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- zoekt seksuele toenadering tot volwassenen.

Deze signalenlijst is overgenomen uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). *Kindermishandeling : signaleren en handelen*. Te bestellen via www.nji.nl/publicatie .

Signalen van kindermishandeling: kinderen van 0 - 4 jaar

Nederlands Jeugdinstituut

Maart 2011

i www.nji.nl

Deze lijst geeft een overzicht van signalen van kindermishandeling bij kinderen in de leeftijd van 12 - 18 jaar. De signalenlijst is een hulpmiddel om een vermoeden van kindermishandeling te onderbouwen, niet om kindermishandeling te 'bewijzen'. Vrijwel alle genoemde signalen kunnen namelijk een andere oorzaak hebben. Hoe meer van de genoemde signalen het kind uitzendt, hoe groter de kans dat er sprake is van kindermishandeling. Maar er zijn ook kinderen waaraan niet of nauwelijks valt op te merken dat ze worden mishandeld.

De signalen

Lichamelijk welzijn

- blauwe plekken, brandwonden, botbreuken, snij-, krab- en bijtwonden
- te dik
- slecht onderhouden gebit
- regelmatig buikpijn, hoofdpijn of flauwvallen
- kind stinkt, heeft regelmatig smerige kleren aan
- oververmoeid
- vaak ziek
- ziektes herstellen slecht
- kind is hongerig
- eetstoornissen
- achterblijvende motoriek

Gedrag van het kind

- timide, depressief
- weinig spontaan
- passief, lusteloos, weinig interesse in spel
- apathisch, toont geen gevoelens of pijn
- in zichzelf gekeerd, leeft in fantasiewereld
- labiel
- erg nerveus
- hyperactief
- negatief zelfbeeld, weinig zelfvertrouwen, faalangst
- negatief lichaamsbeeld
- agressief, vernielzucht
- overmatige masturbatie

tegenover andere kinderen

- agressief

- speelt weinig met andere kinderen
- vluchtige vriendschappen
- wantrouwend
- niet geliefd bij andere kinderen

tegenover ouders

- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- gedraagt zich in bijzijn van ouders anders dan zonder ouders
- agressief

tegenover andere volwassenen

- angst om zich uit te kleden
- angst voor lichamelijk onderzoek
- verstijft bij lichamelijk contact
- angstig, schrikachtig, waakzaam
- meegaand, volgzaam
- agressief
- overdreven aanhankelijk
- wantrouwend
- vermijdt oogcontact

overig

- plotselinge gedragsverandering
- gedraagt zich niet naar zijn leeftijd
- slechte leerprestaties
- rondhangen na school
- taal- en spraakstoornissen
- alcohol- of drugsmisbruik
- weglopen
- crimineel gedrag

Gedrag van de ouder

- onverschillig over het welzijn van het kind
- laat zich regelmatig negatief uit over het kind
- troost het kind niet
- geeft aan het niet meer aan te kunnen
- is verslaafd
- is ernstig (psychisch) ziek
- kleedt het kind te warm of te koud aan
- zegt regelmatig afspraken af
- houdt het kind vaak thuis van school
- heeft irreële verwachtingen van het kind
- zet het kind onder druk om te presteren

Gezinsituatie

- samengaan van stressvolle omstandigheden, zoals slechte huisvesting, financiële problemen en relatieproblemen
- sociaal isolement
- alleenstaande ouder
- partnermishandeling
- gezin verhuist regelmatig
- slechte algehele hygiëne

Signalen specifiek voor seksueel misbruik

Lichamelijk welzijn

- verwondingen aan geslachtsorganen
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina of anus
- pijn in bovenbenen
- pijn bij lopen of zitten
- problemen bij plassen
- urineweginfecties
- seksueel overdraagbare aandoeningen
- (angst voor) zwangerschap

Gedrag van het kind

- drukt benen tegen elkaar bij lopen
- afkeer van lichamelijk contact
- maakt afwezige indruk bij lichamelijk onderzoek
- extreem seksueel gekleurd gedrag en taalgebruik
- veel wisselende seksuele contacten met leeftijdgenoten
- zoekt seksuele toenadering tot volwassenen
- prostitutie

Deze signalenlijst is overgenomen uit de publicatie van het Nederlands Jeugdinstituut: Wolzak, A. (2009, 6e druk). *Kindermishandeling : signaleren en handelen*. Te bestellen via www.nji.nl/publicatie .

Bijlage 2. Aandachtspunten voor het contact met het kind ³

Beroepskrachten die met kinderen werken behoren voor het kind een veilige omgeving te creëren. Voor kinderen die mishandeling hebben meegemaakt is een veilige, gestructureerde omgeving zeer waardevol. Kinderen zullen in een vertrouwde omgeving eerder signalen afgeven.

Bij jonge kinderen en kinderen met een (verstandelijke) handicap, die zich verbaal nog moeilijk kunnen uiten, zijn vooral lichamelijke en gedragssignalen belangrijk.

Vanaf de peuterleeftijd gaan kinderen zinnen maken en kunnen ze zich mogelijk verbaal uitdrukken over hun situatie.

Leeftijd, gesprek en signalen

Een gesprek met het kind kan mogelijk extra informatie bieden over de situatie waarin het kind zich bevindt. Vanaf ongeveer 2 jaar is het mogelijk een gesprek(je) te voeren met het jonge kind. Dan kan het voorkomen dat kinderen een uitspraak doen waar je zorg over hebt, bijvoorbeeld “mama is stout, mama slaat”. Het is mogelijk dat een peuter dit spontaan zegt. De kans is echter groter dat een peuter tijdens spel signalen afgeeft. Dit kan zowel hoofdzakelijk non-verbaal zijn, bijvoorbeeld herhalend agressief of seksueel spel, als verbaal, zoals een meisje van 3 jaar dat boos op haar pop toeloopt en roept: “Stom kreng, naar je kamer, rot op!” of een kind dat niet bij de leeftijd passende seksueel getinte opmerkingen maakt.

Kinderen in de basisschoolleeftijd en jongeren kunnen ook signalen uitzenden. Dit kunnen lichamelijke, gedrags- en verbale signalen zijn. De verbale signalen hoeven geen directe uitspraken te zijn waarin het kind vertelt dat het mishandeld wordt. Het kunnen ook indirecte verwijzingen zijn die kunnen duiden op een vermoedelijke situatie van kindermishandeling, bijvoorbeeld een kind dat zegt: “ik doe nooit iets goed”.

Belangstellende vragen

Vanaf het moment dat een kind een gesprek kan voeren, kun je in het gewone contact met het kind belangstellende vragen stellen die je mogelijk extra informatie verschaffen. Denk aan vragen als: Hoe gaat het met? Wat heb je gisteren gedaan? Wat is er gebeurd? Wat heb je getekend? Waar heb je pijn? Ook kan je meegaan in het spel van het kind en vragen welk speelgoed wat voorstelt en wat er gebeurt. Beperk je tot de vragen die passen binnen jouw beroepsverantwoordelijkheid. In het contact met het kind is het geenszins de bedoeling dat je het kind belast met jouw zorg.

Je hebt hoofdzakelijk een observerende, steunende taak.

Wees bij (een vermoeden) van seksueel misbruik, ernstige mishandeling of ernstige verwaarlozing terughoudend in het gesprek met het kind in verband met mogelijke toekomstige bewijslast.

Sommige vragen mogen wel/niet gesteld worden. Je kunt hierover altijd advies vragen bij het AMK of de Zedenpolitie.

Naast het contact met het kind is het zeer belangrijk om met een open houding het contact met ouders aan te gaan.

Algemene tips voor het gesprek kinderen en jongeren

- Bepaal van tevoren het doel van het gesprek
- Voer het gesprek met een open houding
- Sluit aan bij waar het kind/de jongere op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, een tekening, interessegebied, tentamenweek
- Steun het kind/de jongere en stel het op zijn gemak
- Raak het kind niet onnodig aan
- Langdurig oogcontact kan bedreigend zijn
- Dring niet aan om het alleen over jouw zorgen te hebben
- Houd het tempo van het kind/de jongere aan, niet alles hoeft in één gesprek
- Laat het kind/de jongere niet merken dat je van het verhaal schrikt
- Val de ouders (of andere belangrijke personen voor het kind/de jongere) niet af, in verband met

³ Uit Uit Noord Hollands protocol Kindermishandeling

loyaliteitsgevoelens

- Let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen van het kind/de jongere
- Gebruik de woorden van het kind of de jongere in jouw vragen of samenvatting
- Vertel het kind/ de jongere dat het niet de enige is die zoiets meemaakt
- Stel geen waarom-vragen

<p>Extra tips voor gesprek met kinderen tot 12 jaar:</p> <ul style="list-style-type: none">• Ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind en kies een rustig moment uit.• Gebruik korte zinnen.• Vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind.• Begin met open vragen (Wat is er gebeurd? Wanneer is het gebeurd? Waar heb je pijn? Wie heeft dat gedaan?) en wissel deze af met gesloten vragen (Ben je gevallen? Heb je pijn? Ging je huilen? Vond je dat leuk of niet leuk?).• Vraag niet verder, wanneer het kind niets wil of kan vertellen.• Geef aan dat je niet geheim kan houden wat het kind vertelt. Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je het kind het beste kan helpen. Leg het kind uit dat je het op de hoogte houdt van elke stap die jij neemt. Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.• Informeer zo nodig het kind wat je gaat doen.• Vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen.• Stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is• Help op weg met een nieuwe activiteit	<p>Extra tips voor gesprek met jongeren</p> <ul style="list-style-type: none">• Zorg voor een rustige plaats en voldoende tijd.• Benoem concreet wat je bij de jongere waarneemt/heb waargenomen en vraag daarover te vertellen; Bijvoorbeeld: "Ik merk de laatste tijd dat je niet met je gedachten bij de les bent, bijvoorbeeld vertel eens, hoe komt dat?"• Geef aan dat je niet geheim kan houden wat de jongere vertelt, wanneer dit niet veilig is voor de jongere zelf of voor anderen. Leg uit dat als dit het geval is, je dit direct benoemt en dat je de jongere zo veel mogelijk betreft bij de te nemen vervolgstappen.• Informeer zo mogelijk de jongere over het vervolg en de stappen die je neemt.• Luister naar de reactie van de jongere.• Vraag de jongere wat hij/zij zelf wil.• Zorg dat de jongere (in grote lijnen) weet wat er gaat gebeuren en hoe de jongere en anderen (bijv. ouders) daarin betrokken worden.• Spreek waardering uit dat de jongere over zijn situatie heeft verteld en benoem dat je je kunt voorstellen dat dat niet makkelijk is.• Sluit het gesprek af met een luchtig onderwerp, bijvoorbeeld interesses, plannen voor het weekend etc.
---	---

Martine Delfos (2004) noemt enkele algemene voorwaarden voor communicatie met jongeren, waardoor ook ruimte ontstaat voor andere onderwerpen o.a.:

- Begeleid het denkproces
- Stimuleer vertellen en wees nieuwsgierig
- Vraag door op onderwerpen die de jongere belangrijk vindt, niet wat je zelf belangrijk vindt
- Vraag gericht door naar de kern en naar wat de jongere van belang vindt
- Uit waardering voor het denkproces van de jongere
- Toon bereidheid van de jongere te leren
- Doe een beroep op de deskundigheid van de jongere over zichzelf
- Vraag de jongere eerder dan dat je zelf vertelt
- Doen ontdekken; geef de jongere de kans zijn inzicht te vergroten
- Metacommunicatie: benoem wat er gebeurt in de communicatie

Kijk ook op www.mdelfos.nl

Bijlage 3. Meldcode: Verslaglegging

Naam leerling Geboortedatum

Groep Naam van de invuller

Datum gesprek Plaats van het gesprek

N.B. Zodra er nieuwe signalen/vermoedens zijn, dan wel nieuwe feiten zijn, moet een nieuw verslag ingevuld worden, met datum

1. **Welke signalen / vermoedens hebben geleid tot het melden van zorgen**
De signalen waren:

De signalen zijn van de invuller (naam)

De signalen zijn van een andere persoon, namelijk, (naam)
(relatie tot het kind)

2. **Welke feiten (of feitelijke waarneming) hebben geleid tot het melden van zorgen:**
De feiten waren:

De feiten zijn van de invuller

De feiten zijn van een andere persoon, namelijk, (naam)
(relatie tot het kind)

3. **Welke acties zijn al ondernomen. Door wie?**

4. **Met wie is contact opgenomen omtrent de signalen en/of feiten?**

5. **Herkennen de ouders het gedrag?**
Herkennen de ouders de zorg?

6. **Werken ouders mee naar verandering in de situatie?**

7. **Zijn er diagnoses gesteld?**

Indien ja, door wie? Welke functie had deze persoon (geschoold)

8. Welke besluiten zijn genomen?

9. Kan het netwerk rondom het kind/gezin ingezet worden in de verandering van de situatie?

10. Wat gaat goed? (concreet)

**11. Verdere acties worden niet ondernomen, omdat
(vermeld ook de datum)**

12. Vervolgaantekeningen

Bijlage 4. Meldcode: Verhelderingsvragen

- 1. Welk (concreet) gedrag laat het kind, de ouder of anderen (omgeving) zien waardoor jij je zorgen maakt?**
- 2. Sinds wanneer doet dit gedrag zich voor?**
- 3. Hoe vaak doet het zich voor? Nemen de signalen toe in intensiteit of aantal?**
- 4. In welke situatie(s), op welke momenten?**
- 5. Is er een aanleiding voor dit gedrag aan te wijzen?**
- 6. Wat is het gevolg van het gedrag voor het kind, de ouder, anderen (omgeving)?**
- 7. Wordt de zorg door anderen gedeeld, zo ja wat en door wie?**

N.B. Het formulier t.b.v. de verslaglegging vindt u in bijlage 3.

Bijlage 5. Handleiding gesprek ouders ⁴

Aandachtspunten voor een gesprek met ouders

Het contact of een gesprek met ouders is altijd gekoppeld aan een doel. Bijvoorbeeld informatie verzamelen, delen van zorg over het kind, of ouders motiveren voor hulp.

Bepaal voor aanvang van het contact wat je doel is.

Belangstellende vragen

Bij zorg over een kind, kun je een aantal zaken in het gewone contact met ouders navragen.

Bijvoorbeeld: Is het kind al naar de dokter geweest? Wat is er gebeurd? Hoe gaat het thuis? Hoe beleeft het kind de geboorte van het broertje? Etc. Dit zijn gewone belangstellende vragen, maar ze kunnen wel extra informatie geven waardoor je zorg blijft, groter wordt of verdwijnt. Let ook op de andere gezinsleden. Welk beeld heb je van de andere kinderen in het gezin, de andere ouder?

Zorgen delen

Als je zorg hebt over een kind, bespreek dat dan zo snel mogelijk met ouders. De meeste ouders willen hun kind helemaal niet mishandelen, maar door hun eigen problemen gebeurt het soms toch. Niets is zo vervelend voor ouders als zorgen achter hun rug om worden besproken, zonder dat zij daar zelf in gekend zijn. Het is daarom belangrijk om je zorgen met ouders te delen, zodat ze hun verantwoordelijkheid kunnen nemen. Heb je direct contact met ouders, benoem dan wat je ziet. Voorkom dat er een lijst 'onbesproken zorgen' ligt, waardoor ouders zich afvragen waarom zij niet eerder op de hoogte zijn gesteld. Ouders zijn immers de belangrijkste gesprekspartners en informatiebron.

Wanneer je een vermoeden hebt van kindermishandeling kan het heel lastig lijken om met ouders in gesprek te gaan. Toch zal een dergelijk gesprek nodig zijn voor een juiste beeldvorming. In zo'n gesprek kan bijvoorbeeld blijken dat er iets anders aan de hand is. Het kan ook net het duwtje zijn dat ouders nodig hebben om hulp te gaan zoeken. En in situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, heb je een reden te meer om je ernstige zorgen te maken. Daarnaast is het goed om jezelf de vraag te stellen: welke ouder vindt het nu vervelend dat iemand oog heeft voor zijn of haar kind? En houd rekening met het feit dat het kind ook door iemand anders dan de ouders mishandeld kan worden. Probeer in het gesprek met ouders de zorgen die je hebt te delen door naast de ouder te gaan staan in plaats van tegenover de ouder.

Wanneer niet gelijk in gesprek gaan met ouders

Wanneer de veiligheid van het kind in het geding is, wanneer je een ernstige vorm van mishandeling vermoedt, bij dreiging of agressie van ouders, wanneer ouders eerder een gesprek geweigerd hebben, wanneer ouders weigeren de nodige hulp te zoeken of dreigen hun kind van de instelling weg te halen of dreigen het contact te beëindigen, overleg dan de situatie eerst met het AMK. Afhankelijk van de gegeven informatie of omstandigheden kan met het AMK nagegaan worden of gespecialiseerde hulpverlening of de politie benaderd dient te worden om een veilige situatie voor een gesprek te creëren.

Vorbereiding van gesprek met ouders

De zorg over het kind kan van dien aard zijn dat een apart oudergesprek nodig is. Bedenk, voordat je hierover een afspraak maakt, samen met de aandachtsfunctionaris kindermishandeling wat het doel is van het gesprek, wie het gesprek met de ouders gaat voeren en wat je aan ouders vertelt als reden voor het gesprek. Bedenk ook of je het wenselijk of noodzakelijk vindt het gesprek samen met een collega te voeren en of het voor je eigen veiligheid nodig is dat een collega op de hoogte is van het gesprek en in de buurt is. Overweeg van te voren ook waar je het gesprek wilt houden, hoe laat, en of er opvang is voor het kind en eventuele andere kinderen. En beslis of je met beide ouders

⁴ Uit protocol Kindermishandeling en huiselijk geweld

afspreekt of met één ouder? In sommige organisaties kan het, afhankelijk van je professionele verantwoordelijkheid, wenselijk, of afhankelijk van de leeftijd noodzakelijk, zijn om ook het kind voor (een gedeelte van) het gesprek uit te nodigen.

Wanneer het om ernstige zorgen gaat, die met ouders besproken moeten worden, is het van belang dat de persoon die het gesprek aangaat daarvoor opgeleid is. Bijvoorbeeld een maatschappelijk werker of een beroepskracht die aanvullende training op het gebied van gespreksvaardigheden heeft gevolgd.

Voor vragen of meedenken over de voorbereiding of uitvoering van het gesprek, kun je een ervaren collega raadplegen of advies of consult vragen bij het AMK.

In gesprek met ouders

Bespreek in het gesprek met ouders in ieder geval de zorg die je hebt over het kind. Vertel feitelijk wat de zorgen zijn en vraag na of ouders deze zorg herkennen. Vertel ook wat goed gaat met het kind. Houd bij het delen van de zorg rekening met mogelijke reacties van schrik, boosheid of verdriet en wees je ervan bewust dat dit doorgaans normale reacties zijn op een vervelende boodschap. Het is niet makkelijk voor ouders om te horen dat het op sommige gebieden niet goed gaat met hun kind. Voor sommige ouders is het gesprek een opluchting, omdat ze zich erkend voelen in de eigen zorg over hun kind. Kijk tijdens het gesprek wat het verhaal bij ouders losmaakt, hoe ze reageren, of ouders al hulp krijgen en wat er kan gebeuren om de zorg te verminderen. Ga na wat de eigen mogelijkheden voor hulp zijn binnen het sociale netwerk van het gezin, bijvoorbeeld om het gezin te ontlasten. In de sociale kaart van dit protocol staat een aantal organisaties genoemd waar ouders en kind hulp kunnen krijgen (zie bijlage VII). Ouders hebben vaak tijd nodig om over de geuite zorgen na te denken. Het kan zijn dat één gesprek niet voldoende is en dat het belangrijk is met ouders een vervolgspraak te maken, om te bespreken of de zorgelijke situatie inderdaad verandert. Bepaal van tevoren welke hulp je als organisatie aan ouders biedt en voor welke hulp andere instanties zijn. Ga na of de andere instantie een wachtlijst heeft voor de gewenste hulp in deze specifieke situatie. Bereid zo nodig ouders voor op de mogelijkheid van een wachtlijst en overleg hoe deze periode te overbruggen.

Wanneer ouders weigeren de nodige hulp te zoeken voor hun kind of wanneer ze dreigen hun kind van de instelling weg te halen of bij de instelling weg te gaan, overleg dan de situatie met het AMK.

In sommige situaties zijn ouders wel bereid tot hulp maar kan toch in overleg met het AMK gekozen worden voor een melding bij het AMK, omdat de aard van de problematiek daarnaar vraagt. Bijvoorbeeld bij duidelijke vormen van kindermishandeling, of, omdat onderzoek naar de oorzaken en risicofactoren nodig is.

Tips voor het gesprek met ouders

- Maak de aanleiding en het doel van het gesprek duidelijk
- Check of ouders zelf misschien ook punten hebben die ze in dit verband willen bespreken
- Kies in het gesprek die invalshoek die aansluit bij de specifieke cultuur en gewoonten van een gezin
- Laat een kind niet tolken voor zijn ouders
- Zorg voor een neutrale niet-oordelende houding
Wees eerlijk en open en transparant, pas op voor vrijblijvendheid
- Omschrijf bij het delen van zorgen concreet wat je zorg is zonder het woord kindermishandeling te gebruiken.
- Vertel de ouders wat er feitelijk is opgevallen aan het kind
- Geef ook aan wat wel goed gaat met het kind
- Vraag of ouders de genoemde concrete waarnemingen herkennen en hoe ze deze verklaren
- Vraag hoe ouders het kind thuis beleven
- Nodig de ouders uit om te praten door open vragen te stellen (wie, wat, waar, hoe, wanneer..)
- Respecteer de (ervarings-)deskundigheid van ouders m.b.t. hun kind

- Spreek de ouders aan op hun verantwoordelijkheid als opvoeder
Vraag wat ze eventueel nodig hebben om hier goed invulling aan te kunnen geven
- Praat vanuit jezelf (ik zie dat..)
- Vraag hoe ouders de geuite zorgen beleven
- Leg afspraken en besluiten na afloop van het gesprek kort en zakelijk vast en geef de ouders een kopie
- Doe geen toezeggingen die je niet waar kunt maken
- Ga na of er al hulp in het gezin is
- Als ouders zich dreigend uitlaten (wat uitzonderlijk is), benoem dat de ouder dreigt en stop het gesprek
- Wanneer de ouders helemaal opgaan in hun eigen emoties, haal de ouder dan terug naar het hier en nu
- nu, bijvoorbeeld door te vragen of er nog geld in de parkeermeter moet, of suiker of melk in de koffie.

Wanneer je met ouders jouw zorg over hun kind wilt bespreken, kun je gebruik maken van

- **“hulpzinnen”**. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

Inleidende zinnen:

- Ik wil met u praten over de verandering in het gedrag van uw kind
- Ik maak me zorgen over uw kind, omdat.....
- Er is een verandering ontstaan in de groep, sindsdien is uw kind.....

De werkelijke boodschap:

- Vanuit het benoemen van feiten, kan die als volgt luiden:
- Mij valt op.... , het lijkt of.....
- Ik merk, ik hoor, ik zie, ik denk.....,
- Uw kind is de laatste tijd wat stiller (ongeconcentreerder, rumoeriger, drukker, afwezig, verdrietiger, boos, geheimzinniger) en daar maak ik me zorgen over
- Uw kind heeft de laatste tijd wat moeite met andere kinderen, mij valt op...
- Uw kind is de laatste tijd zo afhankelijk en vraagt veel aandacht (heeft moeite met de regels)
- Hoe ervaart u dat zelf? ... Weet u misschien wat de oorzaak hiervan kan zijn?
- Hoe gaat het bij u thuis?
- Is er iets gaande in de omgeving van uw kind (vriendjes, op straat, familie)
- Het lijkt of uw kind gepest wordt (of uitgescholden/ bang/ straf krijgt/ klem zit/ gedwongen wordt/ niet gelukkig is) en daar last van heeft, wat merkt u daarvan?

Het vervolg:

- Ik wil graag nog eens met u praten om te kijken of er verandering in het gedrag van uw kind heeft plaatsgevonden.

Tot slot

- Vraag het AMK of andere betrokken instellingen om advies of ondersteuning voor gespreksvoering met ouders
- Kijk of een collega met jou het gesprek wil oefenen
- In bijlage 5 staan tips over hoe je ouders vertelt dat je jouw zorg om hun kind bij het AMK meldt

Bijlage 6. Handleiding gesprek ouders melding AMK ⁵

Hoe vertel je ouders dat je jouw vermoeden van kindermishandeling bij het AMK meldt?

In sommige situaties is een melding bij het AMK nodig. Bij een open melding, waarin ouders op de hoogte worden gesteld dat jij de melder bent, horen de meeste ouders dat liever van de leerkracht/school dan van het AMK. Hierdoor komt het contact vanuit het AMK minder onverwachts, en hebben ouders niet het gevoel dat er achter hun rug om te werk is gegaan. De mededeling aan ouders, dat je gaat melden, kan moeilijk zijn. Vaak gaat hier al een proces aan vooraf, zijn er één of meerdere gesprekken geweest en blijken ouders niet of onvoldoende ontvankelijk voor jouw bezorgdheid. Hieronder volgen enkele tips.

Ter voorbereiding

- Overleg met het AMK of jouw zorg over het kind over (vermoedelijke) kindermishandeling als melding kan worden aangenomen.
- Overleg met het AMK of het in die specifieke situatie verstandig en veilig is om ouders zelf te informeren over de melding.
- Overleg met het AMK hoe je ouders kunt informeren over de melding, wie dat gaat doen, wie daarvan binnen de instelling op de hoogte moeten zijn en maak indien gewenst een vervolgspraak met het AMK.

Het gesprek met de ouder(s) over de melding bij het AMK

- Neem de tijd voor het gesprek, wees serieus en laat merken dat je bezorgd bent over hun kind
- Vat jouw zorg waarbij je denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling zo concreet mogelijk samen voor de ouders
- Noem ook, indien van toepassing, kort de gesprekken en stappen die je reeds met ouders doorlopen hebt
- Stel ouders op de hoogte dat je jouw zorg over hun kind waarbij je het vermoeden hebt van kindermishandeling gaat melden bij het AMK, vraag geen toestemming
- Leg duidelijk uit dat je merkt dat ouders niet dezelfde zorg of oplossing delen als jij (je organisatie) of dat je het nodig vindt dat gespecialiseerde mensen de zorgwekkende situatie onderzoeken
- Vertel ouders dat je je zodanig (ernstig) zorgen maakt, dat het jouw verantwoordelijkheid is om daarbij de hulp van het AMK in te schakelen
- Beschrijf het AMK als een instelling waar iedereen die zich zorgen maakt over kinderen en denkt aan (vermoedelijke) kindermishandeling terecht kan
- Vertel dat je het aan het AMK overlaat om verder in gesprek te gaan over de zorgen
- Voer het gesprek samen met een andere collega van jouw organisatie.

In het gesprek over de melding bij het AMK kun je gebruik maken van één van de volgende hulpzinnen. Kies een zin die past bij de situatie. Let op, het zijn voorbeeldzinnen. Elke situatie is anders. Vraag advies aan het AMK voor de specifieke situatie die jij meldt bij het AMK.

Hulpzinnen

- Ik denk dat het goed is wanneer u met het AMK verder gaat praten over de zorg die u en ik hebben over uw kind. Het AMK is gespecialiseerd in het onderzoeken van (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling.
- In mijn werk als (vul je beroep in) is het mijn taak te letten op het welzijn van de kinderen.
- Ik (of vul organisatie in) maak me zodanig zorgen om uw kind, dat ik dit ga melden bij het AMK.
- Omdat ik me kan voorstellen dat dit geen prettige boodschap voor u is, vertel ik het zelf aan u, in plaats van dat u het van een medewerker van het AMK hoort.

⁵ Uit Noord Hollands protocol Kindermishandeling

- Ik (evt. ...en mijn collega's) maak me zorgen over uw kind en heb daarbij een vermoeden van ... (vul in: mishandeling, verwaarlozing, seksueel misbruik). Vandaar dat ik (wij) onze zorg over uw kind ga(an) melden bij het AMK zodat zij vanuit hun specifieke deskundigheid en bevoegdheden de zorgwekkende situatie kunnen onderzoeken.
- Ik begrijp dat deze mededeling naar voor u is, maar het is mijn verantwoordelijkheid vanuit mijn werk om (ernstige) zorgen met ouders te delen. Wanneer (vul in....deze zorg niet gedeeld wordt; ...geen passende hulp gevonden wordt; ... specifiek onderzoek nodig is), is het mijn taak de hulp van het AMK in te schakelen. Ik doorloop deze stappen volgens een protocol, dat wij als (vul in: naam organisatie) in werking stellen wanneer we (vul in ...zorg hebben over een kind; (vermoedelijke) situaties van kindermishandeling signaleren.
- Na het benoemen van signalen, gesprekken en stappen: De signalen zijn nog steeds aanwezig, helaas zien wij deze ook vaak bij kinderen die mishandeld zijn of worden. Vandaar dat we melden bij het AMK.

Bijlage 7. De Verwijsindex (VIR)

Wanneer signaleren in de VIR?

- Vroegtijdig zorgen delen en afstemming zoeken;
- Criteria op 5 verschillende leefgebieden: zie handreiking op www.verwijsindex.nl;
De criteria zijn landelijk vastgesteld
- Professionele taxatie a.d.h.v. risicofactoren (meldcriteria) en beschermende factoren;
- Signaleren in de VIR is ook mogelijk, indien een betrokkene wilt aangeven dat hij/zij een (behandel)relatie met een kind/jongere heeft of heeft gehad (en afstemming en/of overdracht zoekt).

5 leefgebieden meldcriteria

1. Materiële omstandigheden;
2. Gezondheid;
3. Opvoeding & Gezinsrelaties;
4. Onderwijs & Werk
5. Sociale omgeving buiten gezin en school

Kindcheck

Een kindcheck vindt plaats door professionals die volwassenen als cliënt hebben. Bekende risicofactoren zijn bepaalde vormen van psychische- of verslavingsproblematiek en huiselijk geweld

Redenen om (nog) niet te signaleren in de VIR

Er zijn zorgen over de ontwikkeling van een kind maar:

- Het betreft een nieuwe en niet zeer complexe situatie;
- Er is sprake van gezond handelen:
 - voldoende probleem besef
 - cliënt staat open voor hulpverlening
 - de 'leerbaarheid' van de cliënt is toereikend
 - de hulpverlening vordert;
- Partijen hebben elkaar gevonden en werken samen (met de cliënt en met elkaar)
- Er is een goede aansturing en helderheid hierover voor de cliënt

Meer informatie is te vinden op:

www.verwijsindex.nl of www.multisignaal.nl

Bijlage 8. Sociale kaart van Nijmegen

Organisatie: Sociaal Wijkteam

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer:
E-mailadres :

Organisatie: BSOT

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer:
E-mailadres :

Organisatie: Algemeen Maatschappelijk Werk

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer:
E-mailadres :

Organisatie: Advies- en Meldpunt Kindermishandeling

Contactpersoon :
Adres :
Telefoonnummer: 0900-1231230
E-mailadres : www.amk-nederland.nl

Organisatie : Expertise centrum AMK

Contactpersoon :
Adres : Arnhemsestraatweg 352, 6881 NK Velp
Telefoonnummer : 026-4424222
E-mailadres : www.amkgelderland.nl

Organisatie: Jeugdgezondheidszorg

Contactpersoon : schoolarts Mariska Lasage
Adres :
Telefoonnummer:
E-mailadres :

Organisatie: Jeugdgezondheidszorg

Contactpersoon : schoolverpleegkundige Marjan Bik
Adres :
Telefoonnummer:
E-mailadres :

Organisatie: Politie (ook sociale jeugd- zedenzaken)

Contactpersoon : wijkagent
Adres :
Telefoonnummer :
E-mailadres :

Organisatie: Politie alarmnummer (bij noodsituaties)

Telefoonnummer :112

Organisatie: Crisisdienst Bureau Jeugdzorg (bij noodsituaties)

Telefoonnummer :0900-9955599

Organisatie: Bureau Jeugdzorg

Contactpersoon : Regiokantoor Nijmegen

Adres :

Telefoonnummer: 024 – 3287400

E-mailadres :

Organisatie: GGZ / Pro persona

Contactpersoon :

Adres : Tarweweg 2 en 6, 6534 AM Nijmegen

Telefoonnummer : 024 – 383777 (ook crisisnummer)

E-mailadres :

Organisatie: MEE

Contactpersoon :

Adres : Einsteinstraat 14, 6533 NN, Nijmegen

Telefoonnummer: 088-6330000

E-mailadres : infonymegen@meegeldersepoort.nl

Organisatie: Steunpunt Huiselijk Geweld

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer: 0900-1262626

E-mailadres : www.steunpunthuiselijkgeweld.nl

Organisatie: Meldpunt Bijzondere Zorg (MBZ), Nijmegen algemeen

Contactpersoon :

Adres : Groenewoudseweg 275, Nijmegen

Telefoonnummer: 024 – 3297229

E-mailadres : mbzteamnijmegen@ggdgelderlandzuid.nl

Organisatie :

Contactpersoon :

Adres :

Telefoonnummer :

E-mailadres :